

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Zora Rutar Ilc, Simona Rogič Ožek, Jožica Gramc

Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost

4. zvezek

Vključujoča šola

Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce

1. zvezek **Zakaj vključujoča šola**

2. zvezek **Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu**

3. zvezek **Vodenje razreda za dobro klimo in vključenost**

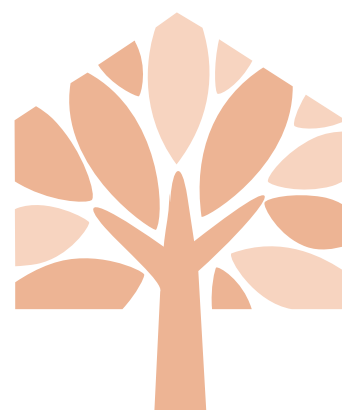
4. zvezek **Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost**

Vsebina

Uvod	3
Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost	4
Šola kot prostor socialnega in čustvenega opismenjevanja	6
Kje so v šoli priložnosti za socialno in čustveno opismenjevanje?	7
Kako se učenci učijo v socialnih igrah?	9
Pomen kulture pogovora	13
Povezanost socialnega in čustvenega opismenjevanja	15
Kakšna je vloga čustev pri vedenju?	17
Kako s procesom ABC osvetlimo zvezo med vedenjem in čustvi?	18
Z razumevanjem čustvovanja in vedenja vzpostavljamo odnos	20
Ko enkrat razumemo otrokovo vedenje – kaj naredimo?	21
Kako si še lahko pomagamo pri uravnavanju čustvovanja in vedenja učencev?	23
Kako se lahko takoj odzovemo na čustva učencev in poskrbimo za dobro počutje?	26
Kako ravnati pri agresivnem vedenju in konfliktih?	27
Viri in literatura	30

5. zvezek **Tudi učitelji smo učenci**

6. zvezek **Vključevanje v vrtcu**

Vsakodnevna komunikacija z učenci v vseh okoliščinah:

- vodenje razreda za dobro razredno klimo in vključenost (glej 3. zvezek)
- spoštljiv in spodbuden način komunikacije
- ozaveščanje pomena kakovostne komunikacije
- besedna in nebesedna sporočila učencem o pomembnosti odnosov

Sistematična strategija za vključevanje in kulturo nenasilne skupnosti na ravni razreda in šole:

- delavnice za razvijanje socialnih spretnosti in nenasilne komunikacije za učence in učitelje
- program socialno-čustvenega učenja (na primer s socialnimi igrami) na razrednih urah
- tutorstvo
- medgeneracijsko mreženje
- dobrodelne akcije
- vrstniška mediacija
- varne točke

Medpredmetne in kroskurikularne dejavnosti:

- medpredmetne povezave na temo socialno-čustvenega učenja
- ustvarjanje predstav (glasbenih, plesnih), likovnih razstav ...
- projekti
- tabori
- poletne šole
- izmenjave s šolami (znotraj države in mednarodne)

Priložnosti za socialno in čustveno opismenjevanje

Pouk:

- sodelovalno in izkustveno učenje
- pouk na prostem in terenske vaje
- branje literarnih del, poslušanje zgodb s socialno tematiko, ogled filmov ter pogovor ob tem
- ustvarjanje pesmi, dnevnikov, zgodb, pripovedi, stripov, risb, fotografij, filmov
- pristopi, ki spodbujajo dialog, razpravo, samoizpraševanje in kritično razmišljanje
- igra vlog in simulacije
- izražanje z lutkami in dramatizacijo
- gibalno in plesno izražanje
- interakcijske in socialne igre

Podpiranje kulture kakovostnih medvrstniških odnosov s pogovori o tem in z oblikami dela, ki spodbujajo:

- sodelovanje (namesto izključevanja)
- solidarnost (namesto konfliktnosti)
- vzajemno čustveno podporo (namesto ignoriranja)
- različne vrste in stopnje druženja, od trenutnega tovarištva preko enosmerne pomoči in dvosmernega sodelovanja do vzajemnega in zaupnega odnosa ter avtonomne soodvisnosti in prosocialnosti

Načrtno delo s posameznimi učenci ali s ciljnimi skupinami:

na primer delavnice za obvladovanje jeze in agresivnih impulzov, delavnice za prepoznavanje in ustrezno izražanje čustev, reševanje težav

Socialna vključenost je v pomembni meri tudi učinek dobrih medvrstniških odnosov, na katere lahko močno vplivamo v šoli.

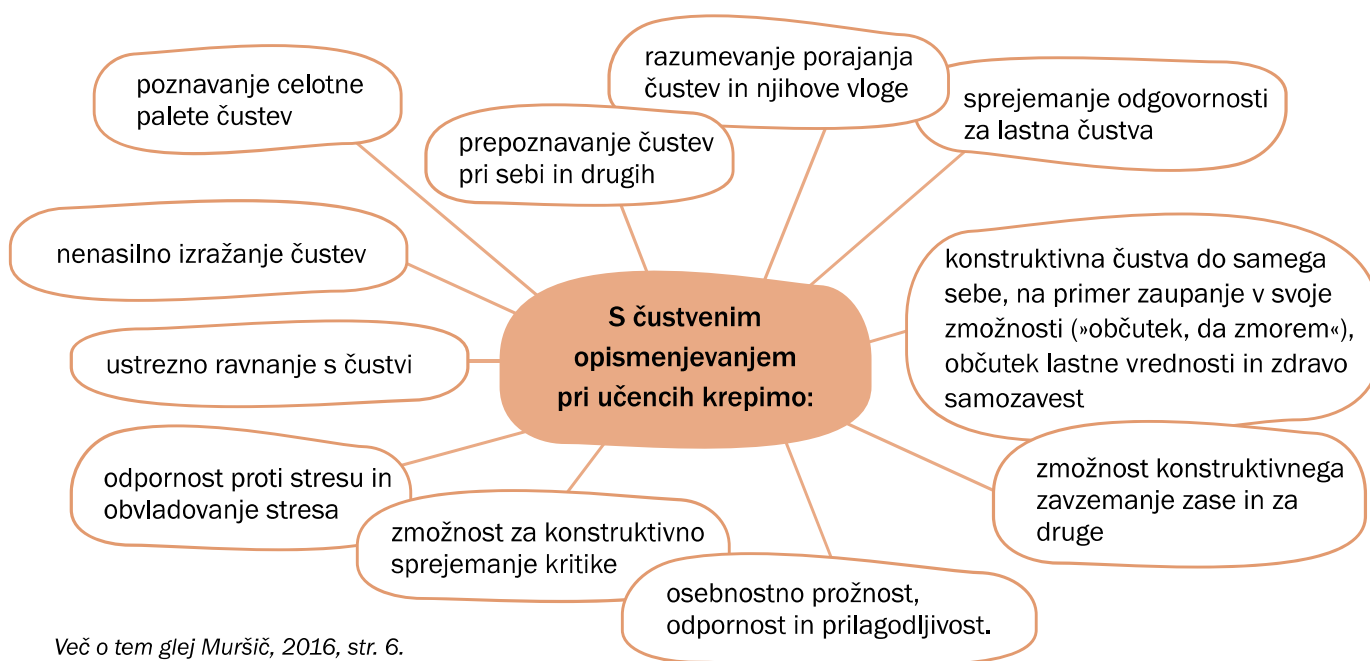

Povezanost socialnega in čustvenega opismenjevanja

Socialno učenje je neločljivo povezano s čustvi, pa naj gre za empatijo in dajanje podpore drugim ali za spretnost samouravnavanja: zmožnost ostati miren, ko nastopijo težave, nadzorovati impulze (na primer jezo), a hkrati znati in upati si izraziti čustva, ko je to primerno (denimo veselje ali žalost). Prepoznavanje čustev in ustrezno ravnanje z njimi je pomemben pokazatelj osebnostne zrelosti in eden ključnih dejavnikov za vzpostavljanje kakovostnih odnosov z drugimi in s samim seboj.

Dobro uravnavanje čustev prispeva k socialno-čustveni pismenosti in posledično k dobri sprejetosti ter vključenosti – in obratno.

Čustvena pismenost pomeni prepoznavanje čustev pri sebi in pri drugih ter takšno uravnavanje čustev, ki prispeva k izboljšanju odnosa do sebe in do drugih ter s tem k večji kakovosti življenja. To pomeni slišati in začutiti druge ter se ustrezno odzivati nanje.

Več o tem glej Muršič, 2016, str. 6.

V šoli je veliko dogajanja povezanega s čustvi, zato je upoštevanje le-teh zelo pomembno. Največ priložnosti za to je prav pri socialno-čustvenem učenju oziroma opismenjevanju. Priložnost za obravnavo čustev, njihove vloge in učinkov pa se ponuja tudi pri pouku (na primer pri obravnavi literarnih in likovnih del, pri ciljih, povezanih z etiko, na srednji šoli so pri pouku psihologije temu namenjeni samostojni učni sklopi), pri medpredmetnem povezovanju ter pri različnih dejavnostih, ki hkrati potekajo na vsej šoli. Zlasti razrednik, svetovalni delavec in izvajalec dodatne strokovne pomoči lahko prispevajo

k čustvenemu opismenjevanju tudi z delavnicami, posebej namenjenimi prepoznavanju čustev in ravnanju z njimi.

Čustveno opismenjevanje lahko izvajamo z vsemi učenci ali pa je usmerjeno na učence s čustvenimi in vedenjskimi težavami in tiste s tveganji za njihov nastanek. O pomenu upoštevanja čustev je pomembno ozaveščati tudi celoten kolektiv. Za uspešno čustveno opismenjevanje učencev pa je potrebno tudi čustveno opismenjevanje učiteljev.